

**HOGE RAAD VOOR
DE ECONOMISCHE
BEROEPEN**

North Gate III - 5e verdieping
Koning Albert II-laan 16 - 1000 Brussel
Tel. 02/206.48.71 Fax 02/201.66.19
E-mail : CSPEHREB@skynet.be
www.cspe-hreb.be

**Advies van 16 juni 2004 inzake de bepalingen met
betrekking tot de permanente vorming zoals goedgekeurd
door de Raad van het Instituut van de Accountants en de
Belastingconsulenten**

bijlage V

H

et Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten heeft op 11 maart 2004 de door zijn Raad goedgekeurde regels inzake de permanente vorming van accountants en/of belastingconsulenten in de vorm van een beroepsnorm aan de Hoge Raad overgemaakt. Deze regels vervangen de norm van 7 september 1998, van het Instituut der Accountants.

De Hoge Raad heeft de wettelijke opdracht¹ mee te werken aan de ontwikkeling van het wettelijk en reglementair kader dat van toepassing is op de economische beroepen, via het verstrekken op eigen initiatief of op verzoek van adviezen of aanbevelingen aan de Regering of aan de beroepsinstellingen die de economische beroepen vertegenwoordigen.

De Hoge Raad dient te benadrukken dat, overeenkomstig artikel 54 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, de Raad van het IAB niet van onderhavig advies mag afwijken, aangezien de ter advies voorgelegde norm betrekking heeft op meer dan één hoedanigheid (accountant en belastingconsulent).

De aanpassingen die de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten voorstelt zijn van uiteenlopende strekking. De belangrijkste aanpassingen zijn :

- het feit dat de regels zoals goedgekeurd door de Raad van het Instituut van de Accountants, en die van toepassing zijn op de accountants, nu ook voor belastingconsulenten gelden;

- de aanpassing van een aantal regels die voorheen van toepassing waren op de accountants (zoals de spreiding van de eis inzake voldoende permanente vorming over drie jaren of nog de vakgebieden die behoren tot de permanente vorming).

In zijn advies formuleert de Hoge Raad een aantal opmerkingen die erop gericht zijn, enerzijds de transparantie van de goedgekeurde bepalingen inzake permanente vorming te verzekeren en, anderzijds, te waken over de harmonisatie van de praktijk bij de verschillende beroepen, met in achtnaam van eventuele bijzonderheden eigen aan bepaalde beroepsgroepen.

Gelet op de publicatie, in mei 2004, van de norm "IES 7 – Continuïng Professional Development" van de IFAC (waarvan het IAB lid is) omtrent permanente vorming, zal de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten aan de huidige tekst van de ter advies voorgelegde norm, bepaalde wijzigingen dienen aan te brengen.

De Hoge Raad is dan ook van mening dat hij geen definitief advies ter zake kan geven tot zolang de basisprincipes die de norm IES 7 van de IFAC omtrent permanente vorming bevat, niet in de norm die door de Raad van het Instituut van de Accountants en Belastingconsulenten goedgekeurd is, niet zijn opgenomen.

De Hoge Raad vraagt dan ook aan de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten de ontwerp-norm omtrent de permanente vorming na

1. Deze opdracht vloeit voort uit artikel 54 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, B.S. 11 mei 1999.

onderzoek van zowel de norm IES 7 van de IFAC als dit advies van de Hoge Raad opnieuw over te maken, zodat de Hoge Raad een tweede advies over deze materie kan verstrekken.

De Hoge Raad vestigt de aandacht van de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten op het belang dat hij hecht aan de harmonisatie

van de praktijk bij de verschillende economische beroepen. Gelet op de goedkeuring van bindende regels inzake permanente vorming door de IFAC, in mei 2004, beveelt de Hoge Raad een overleg aan, op het niveau van het Interinstitutencomité, met de vertegenwoordigers van de twee andere Instituten, voorafgaand aan de definitieve goedkeuring van de norm.

1. Wettelijk en reglementair kader

vereenkomstig artikel 3 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen (*Belgisch Staatsblad*, 11 mei 1999, 2de editie), “heeft het Instituut als opdracht toe te zien op de opleiding en de permanente organisatie van een korps van specialisten te verzekeren die bekwaam zijn om de functies van accountant en belastingconsulent uit te oefenen, waarvan het Instituut de organisatie kan controleren en bijsturen, met alle noodzakelijke waarborgen qua bekwaamheid, onafhankelijkheid en professionele rechtschapenheid. Het Instituut ziet er eveneens op toe dat de aan zijn leden toevertrouwde opdrachten behoorlijk worden uitgevoerd”.

Daarenboven stelt lid 1, § 1, artikel 28 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen

(*Belgisch Staatsblad*, 11 mei 1999, 2de uitgave) dat “overeenkomstig zijn doel de Raad erop toe ziet dat de leden de hun toevertrouwde opdrachten behoorlijk uitvoeren. In het bijzonder ziet hij erop toe dat alle leden hun beroepskennis permanent bijwerken”.

Het Koninklijk Besluit van 1 maart 1998 tot vaststelling van het reglement van plichtenleer der accountants (*Belgisch Staatsblad*, 31 maart 1998) preciseert daarenboven in artikel 33, dat “de accountants jaarlijks een minimum aantal uren moeten besteden aan werkzaamheden die bijdragen tot de verbetering van hun vak-kennis, overeenkomstig de normen vastgelegd door de Raad. Dit aantal uren mag niet minder bedragen dan 30”.

2. Algemene opmerkingen

De Hoge Raad is het initiatief dat genomen werd door de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten om de regels inzake permanente vorming die van toepassing zijn op de accountants ook toe te passen op de belastingconsulenten alsook om een aantal algemene regels ter zake te herzien, zeer genegen.

Het betreft immers een tweede belangrijke fase in het integratieproces van de

belastingconsulenten in het IAB, na de hervorming van het koninklijk besluit over de toegang tot het beroep van accountant en belastingconsulent.

Sinds de integratie van de belastingconsulenten binnen het IAB in 1999, stelt de Hoge Raad immers vast dat geen enkele deontologische regel goedgekeurd werd, andere dan de bepalingen vervat in de twee wetten van 22 april 1999.

Volgens de Hoge Raad is het van belang dat de deontologische regels die sinds 1998 van toepassing zijn op de accoun-

tants¹ zo spoedig mogelijk herzien worden en van toepassing worden verklaard op de belastingconsulenten.

3. Vereiste permanente vorming

De leden van de Hoge Raad stellen vast dat de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten het vereiste aantal uren permanente vorming heeft gehandhaafd op 40 uur.

Sinds de integratie van de belastingconsulenten binnen het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten in 1999, verleent het Instituut aan zijn leden, naargelang het geval, één (accountant of belastingconsulent) of twee hoedanigheden (accountant en belastingconsulent).

In het kader van de goedkeuring van dit advies werpt de Hoge Raad de vraag op wat de gevolgen zijn van deze dubbele specialisatie voor de vereisten inzake permanente vorming.

De norm die goedgekeurd werd door de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten stelt een gedifferentieerde benadering voor wat de vakgebieden betreft die behoren

tot de permanente vorming (zie in dit verband punt 4 van dit advies).

Volgens de Hoge Raad zou het wenselijk zijn de voorwaarden inzake het vereiste aantal uren permanente vorming te moduleren en een gedifferentieerde benadering goed te keuren, al naar gelang een lid één enkele of twee hoedanigheden bezit.

De Hoge Raad is van mening dat een vermindering van het aantal gevolgde opleidingsuren door de leden van het IAB – ongeacht hun hoedanigheid – niet gerechtvaardigd is, gelet op het belang en de verscheidenheid van taken die de wetgever hen toevertrouwt.

De Hoge Raad vestigt bovendien de aandacht van de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten op het belang van de in de in mei 2004 goedgekeurde norm IES 7 van de IFAC omtrent permanente vorming opgelegde plichten.

4. Voor de permanente vorming in aanmerking te nemen vakgebieden

De Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten heeft de regels voor de vakken waarover de accountant het bewijs moet leveren van zijn vakbekwaamheid en bijgevolg van de vakgebieden die in aanmerking komen voor de naleving van de regels van permanente vorming herzien:

– door het vakgebied “overige rechtsvakken” in vier verschillende vakgebieden op te splitsen (“vennootschapsrecht”, “handelsrecht”, “burgerlijk recht” en “sociaal recht”) en

– door het vakgebied “sociale vaardigheden en communicatietechnieken” toe te voegen.

Er werden eveneens bijzondere regels uitgewerkt voor de vakken waarover de belastingconsulent het bewijs moet leveren van zijn vakbekwaamheid en derhalve van de vakgebieden die in aanmerking komen voor de naleving van de regels van permanente vorming.

1. Koninklijk besluit van 1 maart 1998 tot vaststelling van het reglement van plichtenleer der accountants (*Belgisch Staatsblad*, 31 maart 1998).

Volgens de Hoge Raad zou het wenselijk zijn, naar het voorbeeld van hetgeen tot dusver voor de accountants aanbevolen was, niet alleen de onderscheiden vakgebieden die de permanente vorming moet omhelzen vast te leggen, zoals dit geschiedde in artikel 4, doch ook ervoor te zorgen **dat een evenwicht tussen de verschillende vormingsvakken bereikt wordt**. Daartegenover staat dat men de lijst van

de vakken zoals vermeld in artikel 4 kan beperken, door vakken zoals burgerlijk recht, sociaal recht en bedrijfseconomie in één categorie “andere vakgebieden die een direct en specifiek verband houden met de activiteiten van de accountants en/of belastingconsulenten” samen te brengen (herschikking die gepaard gaat met een volledige opsplitsing van de vakken behorende tot de categorie).

5. Minimumduur van de opleidingen die in aanmerking kunnen komen

De Hoge Raad stelt vast dat de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten een ingrijpende wijziging in de norm heeft doorgevoerd door de opleidingen die in aanmerking kunnen komen als permanente vorming te beperken tot deze die minimaal drie uur in beslag nemen.

Aangezien de ter advies ingediende norm geenszins verklaart waarom enkel de opleidingen van minstens drie uur als permanente vorming worden erkend, is de Hoge Raad van oordeel dat deze bepaling omtrent een minimale opleidingsduur discriminerend is, in elk geval wanneer de limiet op dit niveau wordt vastgelegd.

6. Soorten vorming die als permanente vorming in aanmerking genomen worden

Artikel 5, 1ste lid geeft een overzicht van de vijf categorieën van activiteiten die als permanente vorming van een accountant en/of van een belastingconsulent in aanmerking kunnen genomen worden.

Volgens de Hoge Raad zou het wenselijk zijn **de tweede categorie op te splitsen** in enerzijds de “seminaries en studiedagen, georganiseerd door de universiteiten en instellingen van hoger onderwijs”, en anderzijds de “seminaries en studiedagen georganiseerd door beroepsverenigingen, verenigingen of deskundigen inzake vorming”.

De eerste categorie, met name de “seminaries en studiedagen georganiseerd door de universiteiten en instellingen van hoger onderwijs”, zou logischerwijze op

een gelijkaardige manier behandeld kunnen worden als de seminaries en studiedagen georganiseerd door het Instituut. De tweede categorie, met name de “seminaries en studiedagen georganiseerd door beroepsverenigingen, verenigingen of deskundigen inzake vorming”, zou logischerwijze een geheel kunnen vormen met de (huidige) activiteiten zoals vermeld in artikel 5, 1ste lid, 3° en 5° van de norm.

In het andere geval kan een discriminatie ontstaan tussen verschillende vormen die door “derden”, buiten het onderwijs om, georganiseerd worden.

Wat de verhouding betreft, zoals vastgesteld in lid 2 van artikel 5 van de ontwerpnorm van het Instituut van de

Accountants en de Belastingconsulenten, tussen de “vormingen” in de eerste betekenis van de woord (categorieën 1 en 2 van artikel 5 lid 1 van de ter advies voorgelegde norm) en de “gelijkgestelde vormingen” (categorieën 3 en 5 van artikel 5 lid 1 van de ter advies voorgelegde norm), wil de Hoge Raad verschillende opmerkingen opwerpen.

- De bovenvermelde bedenking heeft de opsplitsing in zes categorieën van activiteiten tot gevolg. Deze aanpassing laat de toepassing van lid 2 onverlet. De eerste drie categorieën van activiteiten (die overeenstemmen met de eerste twee in de huidige tekst) worden derhalve beschouwd als “vormingen” in de eerste betekenis van het woord terwijl de drie laatste categorieën van activiteiten beschouwd worden als “gelijkgestelde vormingen”.
- De overheveling van de activiteit “medewerking aan technische commissies van het Instituut” van de categorie van “gelijkgestelde opleidingen” (beperkt tot 30%) naar de categorie van “vormingen” als dusdanig (beperkt tot 70%), enerzijds, en de toevoeging van de activiteit “medewerking aan technische commissies van internationale instellingen” in de categorie van de “vormingen” als dusdanig, anderzijds, zijn geenszins gemotiveerd.
- De leden van de Hoge Raad kunnen in geen geval instemmen met de pro rata uitbreiding de “gelijkgestelde vormingen” (van 25 % tot 30 %), zoals voorgesteld door de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten.

Een gezamenlijke lezing van de twee in de ontwerpnorm voorgestelde wijzigingen (de uitbreiding van de categorie van de “vormingen” als dusdanig met elementen die tot op heden beschouwd werden als “gelijkgestelde vormingen”, enerzijds, en de pro rata uitbreiding van de “gelijkgestelde vormingen”, anderzijds) geeft immers een schijn van versoepeling.

Volgens de Hoge Raad zou, gelet op het behoud van het vereiste niveau om de titel van accountant en/of belastingconsulent, te blijven voeren, het aandeel van de “gelijkgestelde vormingen” eerder verminderd moeten worden (bijvoorbeeld 20 %).

- De naleving van die pro rata “70-30%” verdeling over een periode van

drie jaar, zoals vastgesteld in lid 3 van artikel 5 van de ontwerpnorm, zou wat betreft de regels die van toepassing zijn om die periode van drie jaar te bepalen (zie in dit verband punt 6 van dit advies) een meer uitgewerkte toelichting vereisen.

- De Hoge Raad wenst de aandacht van de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten te vestigen op het belang dat aan het inrichten van procedures inzake erkenning van bepaalde opleidingen in het kader van de permanente vorming dient besteed te worden.

In het kader van het inrichten van een transparant en efficiënt systeem stelt de Hoge Raad aan de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten voor de norm inzake permanente vorming nader uit te werken en er de vereiste informatie in op te nemen omtrent de te ondernemen stappen en de aan te wenden procedures tot erkenning van bepaalde opleidingen in het kader van de permanente vorming. Dit moet toelaten de vereiste rechtszekerheid ter zake te bieden.

Teneinde een gelijke behandeling van de verschillende vormingen georganiseerd door “derden”, andere dan het onderwijs te waarborgen, is de Hoge Raad van mening dat de “seminaries en studiedagen georganiseerd door de beroepsverenigingen, verenigingen of deskundigen inzake vorming” aan dezelfde procedure moeten onderworpen worden als deze vermeld in artikel 5 lid 4 van de ter advies voorgelegde norm.

Daarenboven zou het wenselijk zijn in de ter advies voorgelegde norm duidelijk aan te duiden welke de criteria zijn op basis waarvan men het aandeel in de permanente vorming bepaalt dat niet direct beantwoordt aan “vormingsuren” (voorbereiding van lessen, voordrachten en technische publicaties, medewerking aan technische commissies).

Bij wijze van voorbeeld kunnen terzake verschillende moeilijkheden vermeld worden:

- Op basis van welke criteria zal men bepalen in welke mate een voordracht in aanmerking komt voor de permanente vorming (duur van de voordracht, duur van de voordracht + schatting van de tijd nodig om de voordracht voor te bereiden)?
- Op basis van welke objectieve criteria zal men de onderdelen die in aanmer-

king komen voor de berekening van de uren “gelijkgestelde vormingen”, hetzij voor de voorbereiding van de lessen of van voordrachten, hetzij voor de technische publicaties dan wel voor de medewerking aan technische commissies kunnen bepalen?

- Dient men te kunnen bewijzen dat de verschillende onderdelen die in acht genomen zijn niet overbodig zijn? Wat gebeurt indien een persoon dezelfde voordracht (of bijna dezelfde) meermaals geeft?

In dit opzicht dient het laatste lid van artikel 5 “Het Instituut van de Accountants

en de Belastingconsulenten oefent controle uit op voormelde voorwaarden en op de kwaliteit van de activiteit. Met dit oogmerk kan de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten een persoon afvaardigen ten einde aanwezig te zijn bij de betreffende activiteit”, op zijn minst te worden herzien en aanzienlijk aangevuld.

Naast de zuiver materiële voorwaarden, namelijk het tijdig overmaken van het vormingsprogramma van tenminste 3 uren, is immers geen enkel criterium – objectief of niet – in de norm opgenomen.

7. Berekening op basis van meer dan een jaar

De leden van de Hoge Raad stellen vast dat de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten voorstelt de vereisten inzake permanente vorming te versoepelen door van een systeem van **jaarlijkse** vorming naar een systeem van **driejaarlijkse** vorming over te stappen.

Volgens de Hoge Raad zou het wenselijk zijn nadere gegevens te verstrekken omtrent de reikwijdte van de driejaarlijkse evaluatie:

- Gaat men in de richting van een eenvoudig systeem van “overdracht van

het overschot” van het voorafgaande jaar naar het volgende jaar (naar het voorbeeld van het systeem dat van toepassing is op Vlaamse advocaten) of geniet men van het volledige voordeel van de driejarige periode?

- Hoe wordt die periode van drie jaar berekend? Begint die op de datum waarop de norm in werking treedt of zal men jaar na jaar nagaan hoe de situatie over de drie laatste jaren is?

Indien de Hoge Raad niet over deze informatie beschikt, kan hij hierover geen advies formuleren.

8. Controlemodaliteiten

Om de vereiste transparantie en de rechtszekerheid te waarborgen, zou het, volgens het advies van de leden van de Hoge Raad, wenselijk zijn in artikel 7 van de norm duidelijk aan te geven welke de

controlemodaliteiten zijn, zowel in het kader van de confraternele controle of van een tuchtonderzoek, als in het kader van de andere controles van de naleving van de norm inzake permanente vorming.

9. Verwijzing naar de tuchtinstanties

Volgens de Hoge Raad zou het wenselijk zijn in de ter advies voorgelegde norm aan te duiden in welke gevallen een accountant en/of een belastingconsulent ertoe gebracht worden voor de tuchtinstanties te verschijnen.

De actuele formulering volgens dewelke “de accountant en/of de belastingconsulent door de Raad naar de Tuchtcommissie kan worden verwezen” laat immers een enorme beoordelingsbevoegdheid aan de Raad van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten, zonder dat hierover duidelijke gedragsregels werden geformuleerd.

